

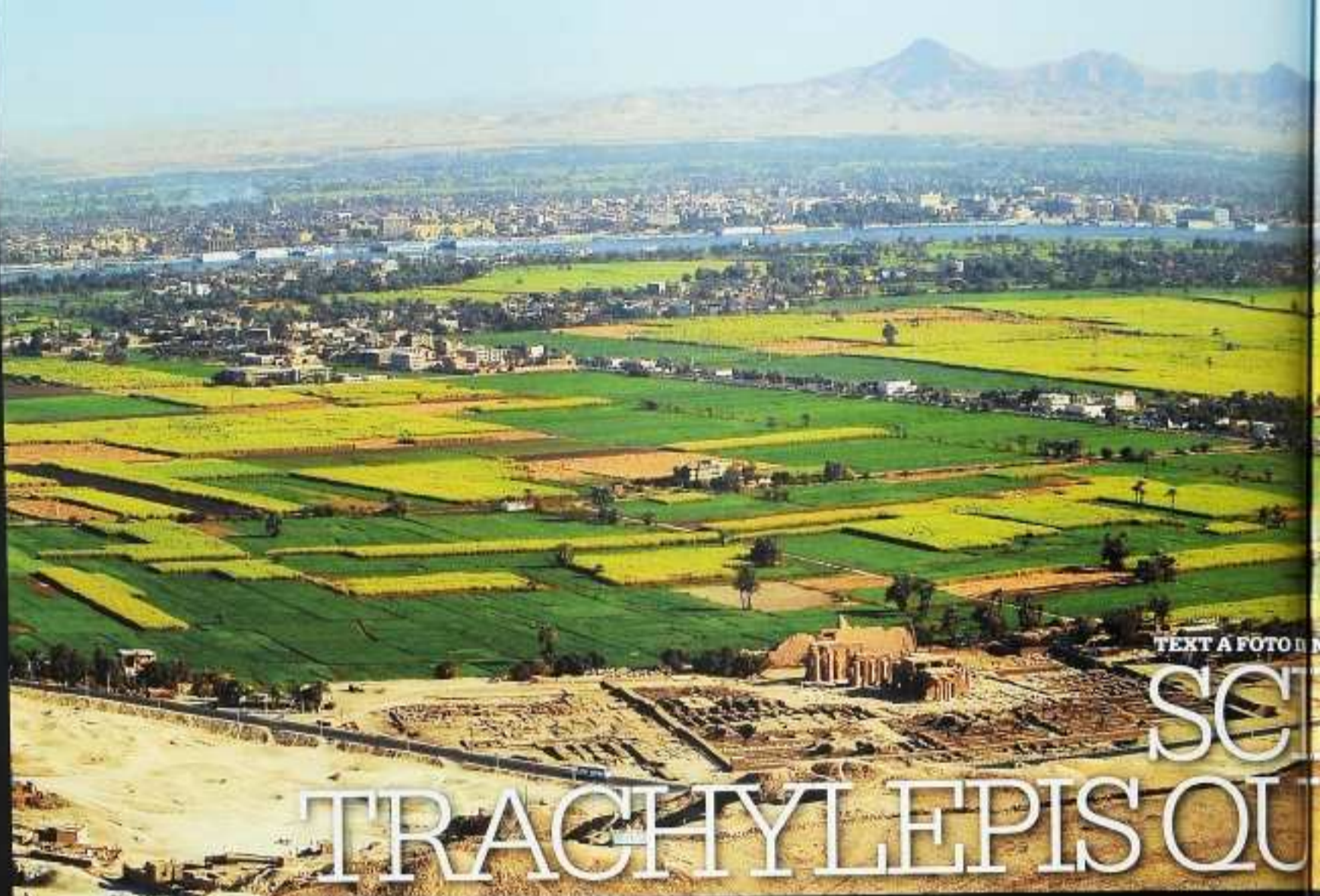
AKVÁRIUM TERARIUM

NEJSTARŠÍ VIVARISTICKÝ ČASOPIS
ROČNÍK 51 / ČERVENEC - SRPEN / 2008
CENA 95 Kč / 155 SKK / 5,15 €

TANGANIČTÍ TLAMOVCÍ
KOSTLÍN ŠTÍHLÝ
NEJŽÁDANĚJŠÍ Z GUDEJÍ
ŽABÍ KONCERTY
AGAMA OSADNÍ UGANDSKÁ

TEXT A FOTO D. N.

SCIN

TRACHYLEPIS QU

Živelním prostorem tohoto ještěra je úrodná oblast zasahující do krajiny jen několika kilometry od tůka Nilu

Rod *Trachylepis* zahrnuje v dnešní době celkové 68 druhů, jejichž areál rozšíření tvoří oblast Afriky, Madagaskaru a přilehlých ostrovů a také jihozápadní Asie.

Jedná se o malé až středně velké ještěry, náležící do čeledi *Scincidae*. Končetiny mají nízké, dobře vyvinuté a zakončené válcovitými prsty s drápky. Hlava je krátká, s nízko položenými očima a nekrytými ušními bubinky, jež jsou laterálně vklenuty. Tělo nese typické znaky čeledi *Scincidae*. Je válcovité, nenápadné a díky folidóze, jež je na většině těla drobná a velmi přilehlá, působí lesklým dojmem. Charakteristickým znakem většiny druhů rodu je více či méně kýlnatá dorsální část těla. Zbytek těla kryjí hladké šupiny.

S jedním ze zástupců tohoto rodu jsem se poprvé setkal v roce 2007 na břehu řeky Nil poblíž známého města Luxor ve středním Egyptě, jež se

stalo jednou z mých zastávek v rámci cesty po této zemi. Při prohledávání kamenitého terénu na pravém břehu řeky jsem narazil na několik jedinců druhu *Trachylepis quinquetaeniata* (Liechtenstein, 1823). Tento taxon však není jediným zástupcem rodu *Trachylepis* v Egyptě. Na severu této africké země se vyskytuje ještě druh *Trachylepis vittata* (Olivier, 1804).

Vraťme se však k prvnímu jmenovanému taxonu. Tento scink s krkolomným druhovým názvem *quinquetaeniata*, pojmenovaný díky pěti charakteristickým pruhům na svrchní straně těla, byl poprvé popsán německým zoologem Martinem H. Carlem Liechtensteinem roku 1823. Při prvopisu bylo použito rodového označení *Scincus* s typovou lokalitou označující Egypt a Nubii. V taxonomické historii byl druh postupně přerazován do různých rodů jako *Mabuya*, *Euprepes*, *Euprepis*, teprve konečně v roce 2003 byl společně s dalšími

druhy zařazen do společného rodu *Trachylepis* (Bauer, 2003). V arabštině je tento ještěr nazýván *sihliya khadari*.

Jedná se o druh dosahující v adultním věku délky těla něco kolem 90 mm. Ocas je pak o něco delší. Celková délka se tak pohybuje kolem 230 až 250 mm. Zbarvení těla se odvíjí od věku a pohlaví. Základ tvoří hnědý podklad na němž se podélně táhne 5 žlutavých pravidelných pruhů – dva po každém boku těla

a jeden jeho středem. Ventrální strana těla je zbarvena šedobíle. Toto zbarvení je typické hlavně pro samice a nedospělé exempláře. Samci jsou poněkud tmavěji zbarvení a na hřbetu se jim táhnou pruhy, jež jsou zbarveny hnědočerveně, případně žlutooranžově. Nejpestřejší jsou ale juvenilní exempláře, jež mají často výrazně modře zbarvenou ocasní část těla, kontrastující s již zmiňovanými žlutými pruhy na zbytku těla. Někteří jedinci si část svého pestřej-

Scink *Trachylepis quinquetaeniata*

NIEL JABLONSKI

INK QUETAENIATA

ših zbarvení ponechávají i v dospělosti.

Areál rozšíření tohoto scinka zahrnuje oblasti východní Afriky, odkud se, hlavně podél toku řeky Nil, rozšířil až po Středozemní moře (nominotypická subspecie *T. q. quinquetaeniata*). Poddruhem *T. q. scharica* (Sternfeld, 1917) zasahuje významně také do části Afriky západní. V minulosti byla pod tento druh zahrnována také subspecie *T. q. margaritifera* z Ugandy, Kené a Tanzanie. Ta však byla

povýšena na samostatný druh (Brodley & Bauer, 1998).

Hlavní linie rozšíření tohoto celkem nenápadného zástupce herpetofauny Egypta se nachází především v rámci údolí řeky Nil, včetně Násirova jezera a delty. Izolovaná, pravděpodobně zvláčená populace byla však také pozorována v západoegyptské oáze Al Kharga (El Toubi, 1938 in Baha el Din, 2006) a u města Hurghada (Baha El Din, 2006). Přestože jsem obě místa navštívil a prozkou-

mával zde i vhodné lokality, na nichž by se mohl druh nacházet, tak jsem scinky na těchto místech nakonec nepozoroval. Nutno také uvést, že v asijské části Egypta byl pak druh pozorován u města Sharm El Sheikh (Nečas & Vigašová, 2004), což je velmi zajímavý údaj, nacházející se zcela mimo hlavní areál rozšíření.

V Egyptě tento ještěr inklinuje, jako i většina jiných zde žijících obratlovců, k zavlažovaným a obdělávaným oblastem nejbližšího okolí toku Nilu, kde nalézá hlavně dostatek potravy a v těchto končinách tolik potřebnou vodu. Do vyprahlé pouštní krajiny, která začíná velmi náhle několik kilometrů od Nilu (viz fotografie) nezasahuje. Výjimkou je právě již zmiňovaná oáza Al Kharga a několik lokalit u pobřeží Rudého moře (Hurghada, Ain Sukhna, Safaga). Typickým biotopem tohoto scinka jsou pak především kamenitá místa s dostatkem úkrytů, staré budovy, zahrady či jinak lidskou činností pozměněná místa. Jde o druh s celkem vysokou ekologic-

kou valencí, který je poměrně nenáročný na svůj životní prostor. V krátké době je tak schopen obsadit další nová a vhodná stanoviště.

Jako většina ještěrů, je i tento scink velmi ostražitý a již při pouhém pokusu o přiblížení se uchyluje do svého úkrytu. Po chvíli však vylézá, sluní se a sleduje okolí. Na mnou pozorované lokalitě byl odchyt druhu díky charakteru stanoviště vcelku nemožný. Bylo zbytečné se o to pokoušet a proto musela být většina fotografií pořizována teleobjektivem ze značné vzdálenosti.

Z teraristického hlediska je vhodné zmínit fakt, že je tento druh z Afriky občas importován také do Evropy a někdy se tak objevuje i v teráriích zájmových chovatelů.

Literatura

- Baha El Din, S., M., 2006: A Guide to the Reptiles and Amphibians of Egypt. Cairo Press. 207-209 str.
Nečas, P. & Vigašová, J., 2004. Über das Vorkommen von Mabuya quinquetaeniata (LICHTENSTEIN 1823) (Reptilia: Sauria: Scincidae) im Sinai, Ägypten. Sauria, Berlin 26 (3): 13-14 str.

